

Leiden

DUURZAAM
BOUWLOKET

Energie op het Waardeiland

Gijs Verdonk 12 November 2019

Leiden

Programma presentatie

- Duurzaam Bouwloket
- De aanpak en landelijke ontwikkelingen
- Stapsgewijs naar aardgasvrij
- Matrix van mogelijkheden
- Financieringsmogelijkheden

Duurzaam Bouwloket

Voor onafhankelijke informatie en advies over:

- Duurzaam (ver)bouwen
- Energie besparen
- Zelf duurzame energie opwekken
- Duurzame financiering
- Subsidies

2050

aardgasvrij + Co 2 neutraal

57.476

Woningen

Circa 1.915 per jaar!

Verbruik woningen Leiden (2017)

Gasgebruik woningen : 52.700.000 m³

Elektragebruik woningen : 134.600.000 kWh

2050

aardgasvrij + Co 2 neutraal

465

Woningen

Circa 15 per jaar!

Gemiddeld verbruik woningen Waardeiland (2017)

Gasgebruik per woning : 1.880 m³

Elektragebruik per woning : 3.530 kWh

Woningvoorraad

Anticiperen op verhoogde kwaliteitseisen in de toekomst!!!

Bestaande bouw : Alle woningen in NL uiterlijk 2050 aardgasvrij en Co2 neutraal!

Nieuwbouw : Per 2020 BENG-normering!

65 %

35 %

De referentiewoningen

Woningen uit o.a.:
de Calslaan.

Tussenwoning uit
1995

Woningen uit o.a.:
de Gerbrandylaan,
het Abraham Kuljperplein,
Aletta Jacobslaan.

Hoekwoning uit
1980

Woningen uit o.a.:
de Aletta Jacobslaan,
Domela,
Nieuwenhutslaan.

Tussenwoning uit 1980

Woningen uit o.a.:
de Oxfordlaan,
Krefeldlaan,
Sam van Houtenplein.

Tussenwoning uit
1976

Woningen uit o.a.:
de Joop den Uyllaan,
Willem Dreeslaan,
Laan der Verenigde Naties.

Hoekwoning uit
1994

De energiescan

Maatwerkadvies:

- Interview met bewoner(s)
- Bouwtechnische opname
- Luchtkwaliteitsmeting
- Analyse energiegegevens

Huishoudelijk verbruik

Wat brengt u elke maand weg?

Huishoudelijk verbruik

Jaar		Gemiddeld per maand	Per jaar	Totale kosten over looptijd
1	2019	€ 150,00	€ 1.800,00	€ 1.800,00
5	2024	€ 168,83	€ 2.025,92	€ 9.556,44
10	2029	€ 195,72	€ 2.348,59	€ 20.634,98
15	2034	€ 226,89	€ 2.722,66	€ 33.478,04

Huishoudelijk verbruik

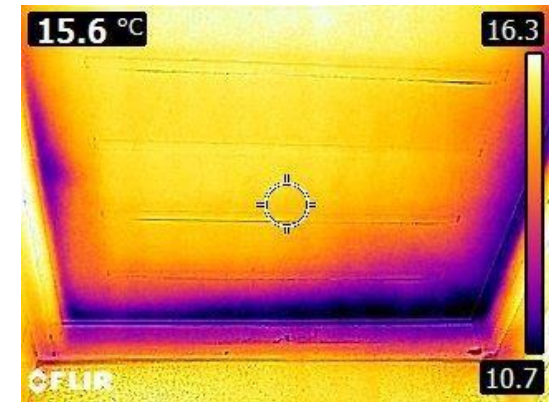
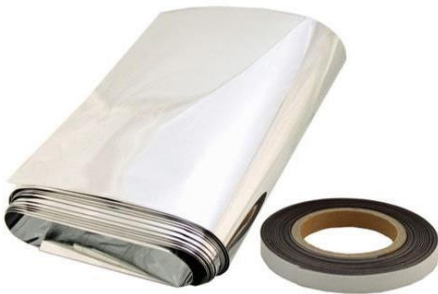
Jaar		Gemiddeld per maand	Per jaar	Totale kosten over looptijd
1	2019	€ 150,00	€ 1.800,00	€ 1.800,00
5	2024	€ 195,72	€ 2.348,59	€ 11.742,95
15	2034	€ 226,89	€ 2.722,66	€ 33.478,04

Stapsgewijs naar aardgasvrij

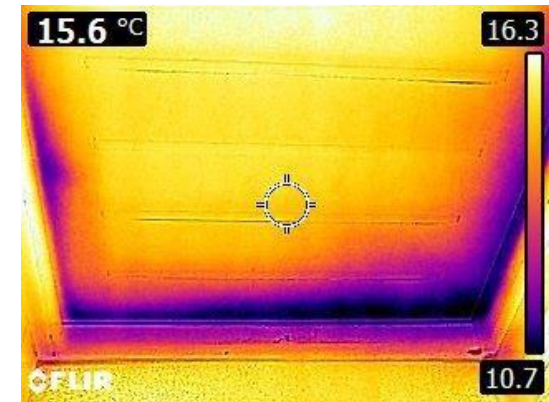
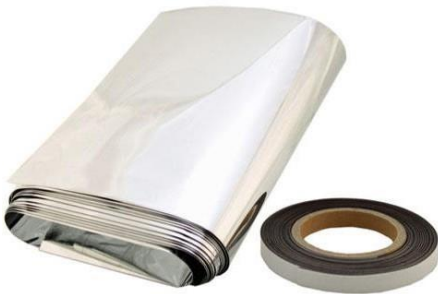
Kleine ingrepen

- Radiatorfolie
- Leidingisolatie
- Verbeteren naad- en kierdichting
- Led-verlichting
- Pompschakelaar vloerverwarming
- Waterzijdig inregelen verwarmingssysteem
- Vervangen MV-box

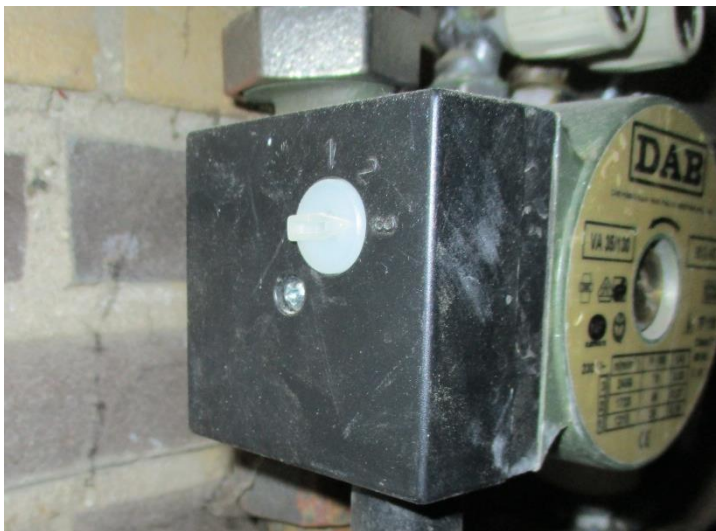
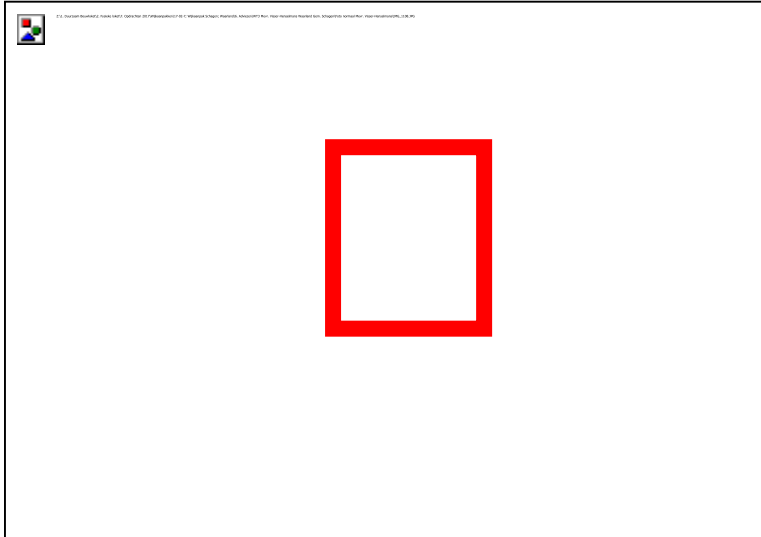

Kleine ingrepen

- Radiatorfolie
- Leidingisolatie
- Verbeteren naad- en kierdichting
- Led-verlichting
- **Pompschakelaar vloerverwarming**
- Waterzijdig inregelen verwarmingssysteem
- **Vervangen MV-box**

Pompschakelaar vloerverwarming

$78\text{W} * 24\text{H} * 365\text{D} = 683 \text{ kWh}$

$683 \text{ kWh} * 21 \text{ ct} = \text{€ } 143,-$

Pompschakelaar: € 40,-

Ventilatiebox

- Nieuwe box werkt op gelijkstroom (i.p.v. wisselstroom)
- Kosten incl. installatie circa € 350,-
- Binnen 5 à 6 jaar terug te verdienen

Ventilatiebox

Wisselstroommotor

Standaard = $55 \text{ Watt} * 365 \text{ dagen} * 24 \text{ uur} = 482 \text{ kWh}$
= > 96 euro per jaar (obv 20 eurocent)

Gelijkstroommotor (verschillende standen mogelijk)

Stand 1 = $5 \text{ Watt} * 365 \text{ dagen} * 24 \text{ uur} = 44 \text{ kWh}$
= > 9 euro per jaar (obv 20 eurocent)

Jaarlijkse besparing 87 euro per jaar

Kosten € 350,- = circa 4 jaar tvt

Stap 1. Hoogwaardige isolatie

Stap 1. Hoogwaardige isolatie

Gevel

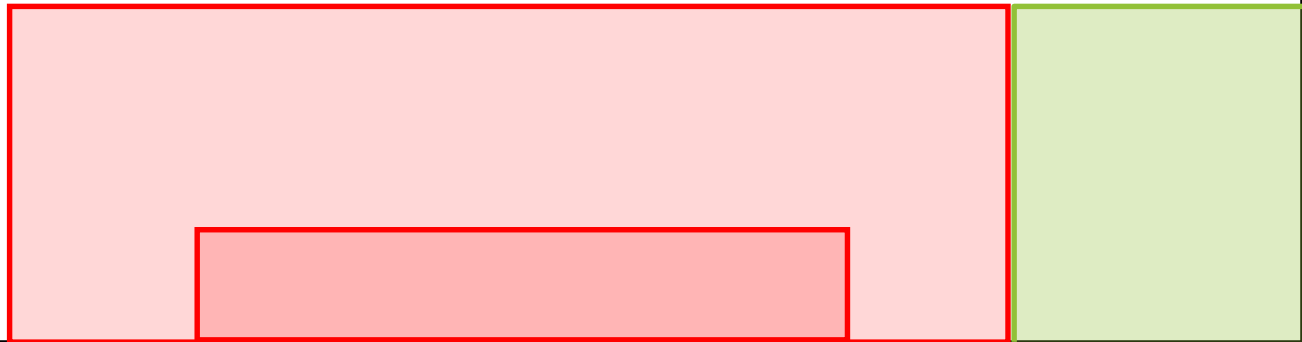
Vloer

Dak

Beglazing

isolatiewaarde afhankelijk van ruimte (spouw) en wensen bewoner
minimaal Rc 3,5 of hoger (bij voorkeur 5,0)
bij voorkeur minimaal Rc 5,0 of hoger (afhankelijk van ruimte)
HR++ of HR+++ /triple glas (indien mogelijk)

* Let op! Ventilatie roosters?

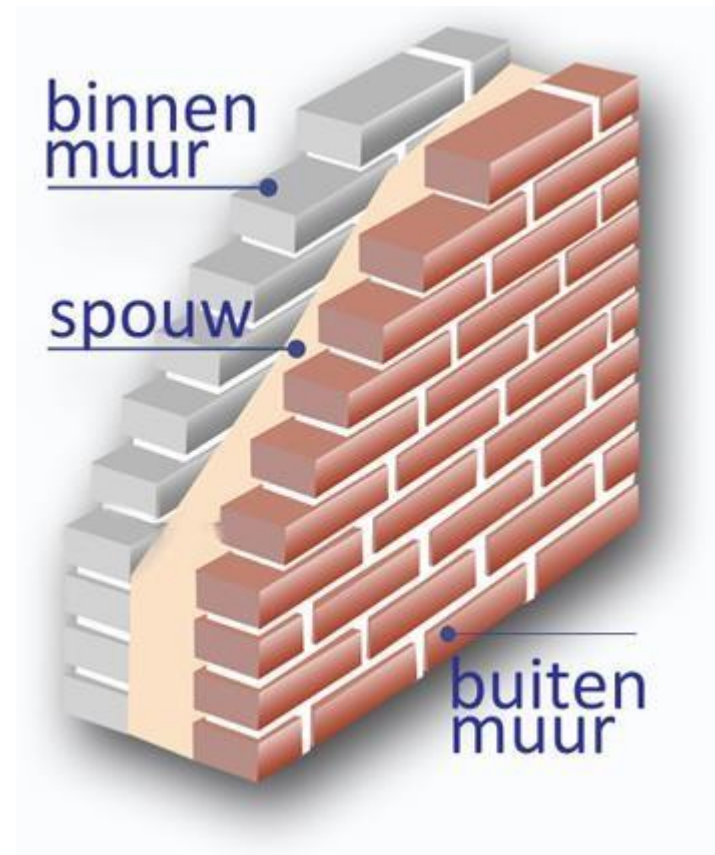

Stap 1. Hoogwaardige isolatie

Spouwmuur isolatie

Woningen van bouwjaar < 1979
Mogelijk nog aanvulling

Minimaal 4 cm vrije ruimte in spouw!

Endoscopisch onderzoek (met camera in spouw)

- Reeds isolatie aanwezig ja/nee
- Speciebaarden
- Vervuiling

Stap 1. Hoogwaardige isolatie

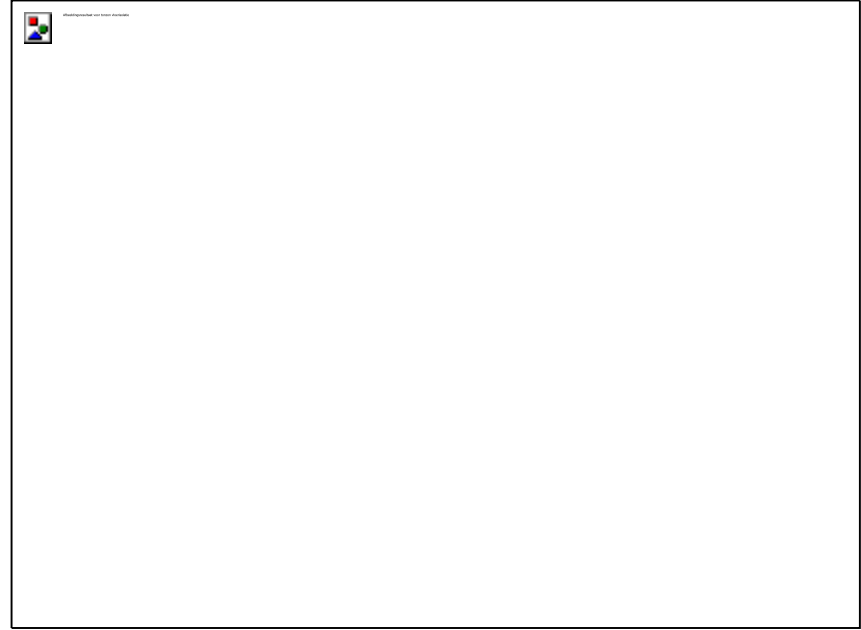
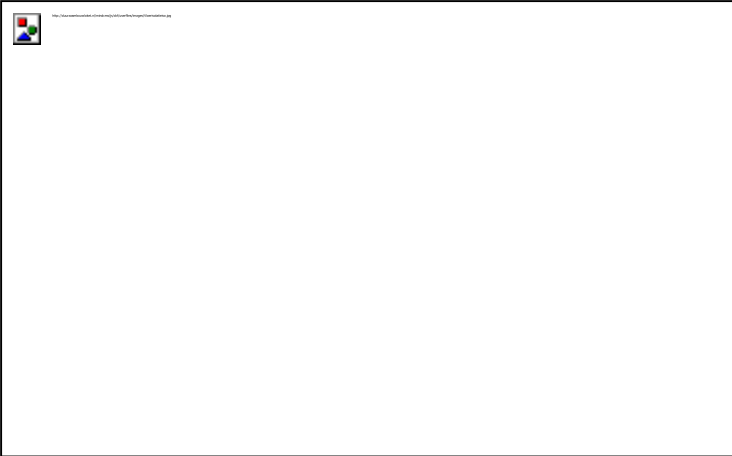

Vloer of bodemisolatie

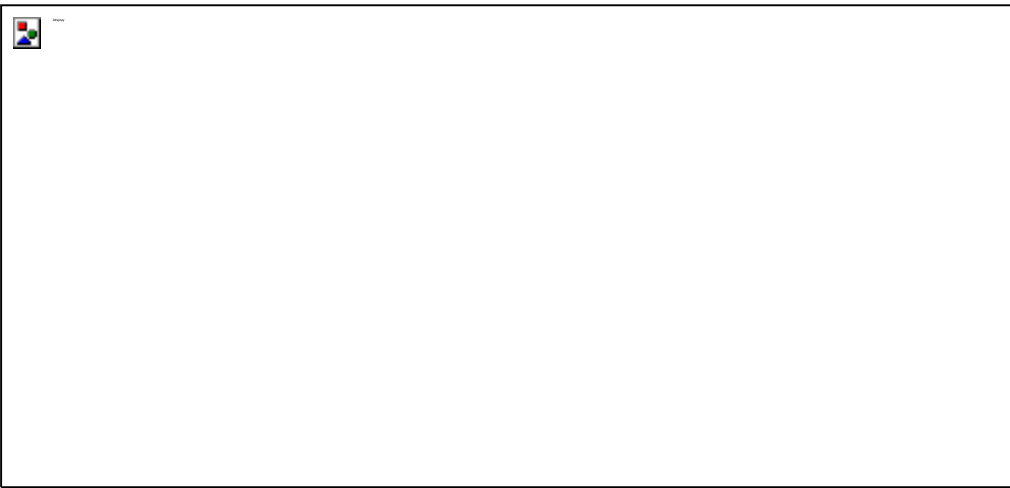
Woningen van bouwjaar < 1992

Advies om aanvullend vloerisolatie toe te passen

Met name bij een aanwezige vloerverwarming!

Minimale werkhoogte van circa 50 cm
€ 35,- tot € 45,- /m²

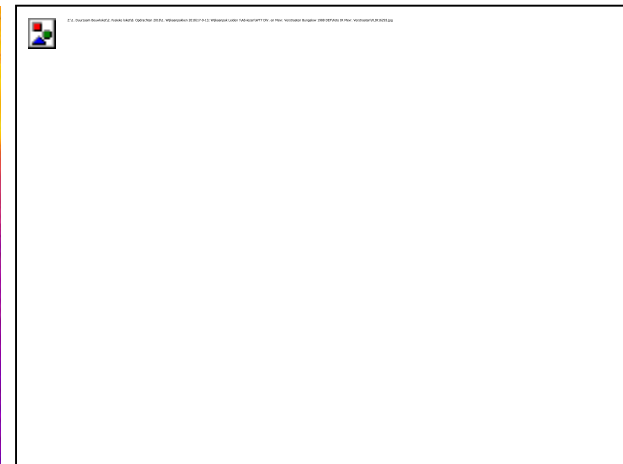
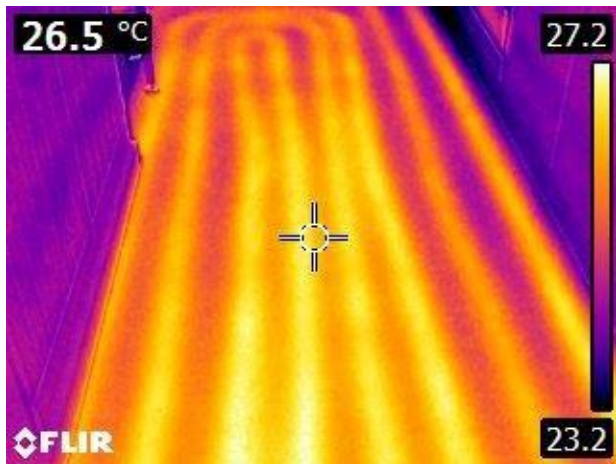

Stap 1. Hoogwaardige isolatie

Gemiddelde eengezinswoning circa 60 m² vloeroppervlakte:

Kosten	:	€ 1.800,- tot € 2.400,-
Tvt.	:	6 – 8 jaar
Rendement	:	12,5 – 16% rendement

Besparingspotentieel bij vloerverwarming nog groter!

Stap 1. Hoogwaardige isolatie

Dakisolatie

Aanwezig bij elke referentiewoning

Mogelijkheden verbeteren isolatiewaarde
Naar Rc 5 -6

Van binnen of van buitenaf

Bij dakrenovatie / verbouwing
verdiepingen.

Stap 1. Hoogwaardige isolatie

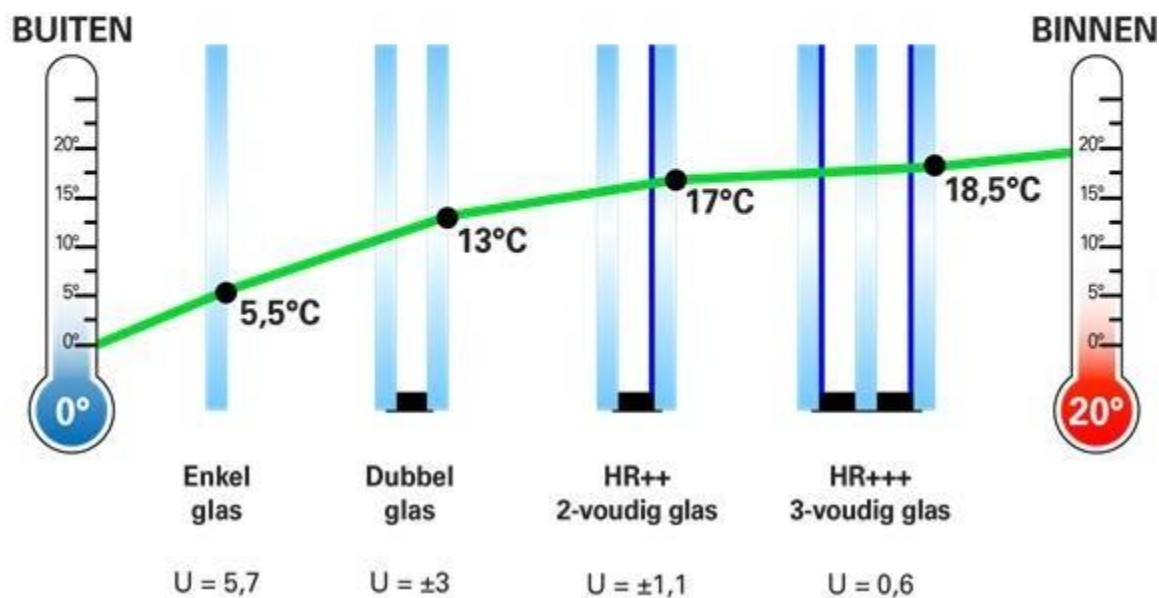
Vanaf bouw thermopane (dubbel) glas aanwezig

Verbetering mogelijk naar HR++ of beter (triple glas)

Vervangen beglazing / kozijnen

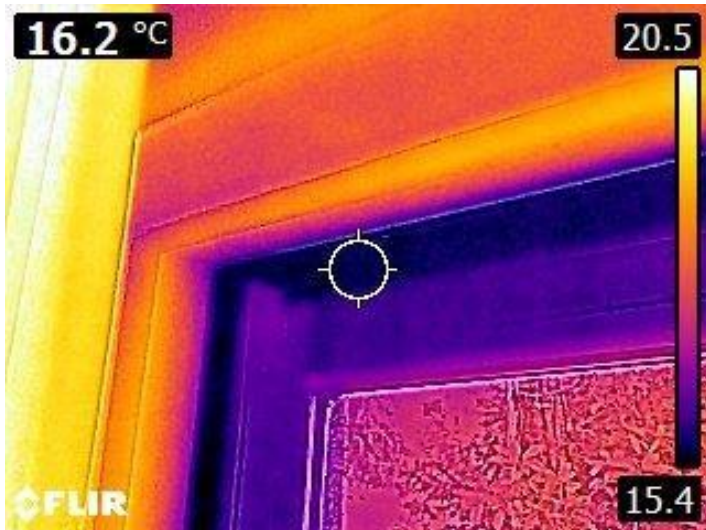
Vervangen beglazing

Oppervlakte temperatuur bij de verschillende typen beglazing

De uiteindelijke prijs (HR++ € 140,- tot € 240,-) is afhankelijk van meerdere factoren. Dit heeft onder andere te maken met de type, grootte, vorm en gewicht van het glas, glas in het kozijn of in een draaiend deel, bereikbaarheid, op welke hoogte, ventilatieroosters, etc.

Vervangen beglazing of kozijnen

Aluminium kozijnen koudebrug

Vervangen kozijnen biedt kansen voor plaatsing triple glas (vraag naar de meerkosten!)

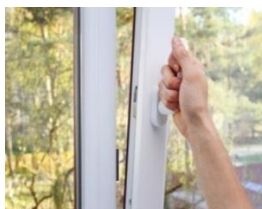
Let op ventilatie!

Stap 2. Ventileren

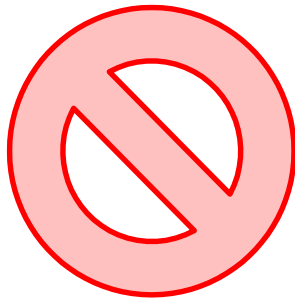
Luchtkwaliteit Co2	Luchtvochtigheid %
Buiten: 400 – 700 PPM	Te droog: < 30%
Gezond < 1000 PPM	Droog: 30 – 40 %
Aanvaardbaar 1000 – 1200 PPM	Gezond: 40 – 60 %
Ongezond: > 1200 PPM	Vochtig: 60 – 70 %
	Te vochtig: > 70 %

Uit onderzoek RIVM blijkt dat circa 50 % van alle woningen in Nederland een ongezond binnenklimaat heeft!

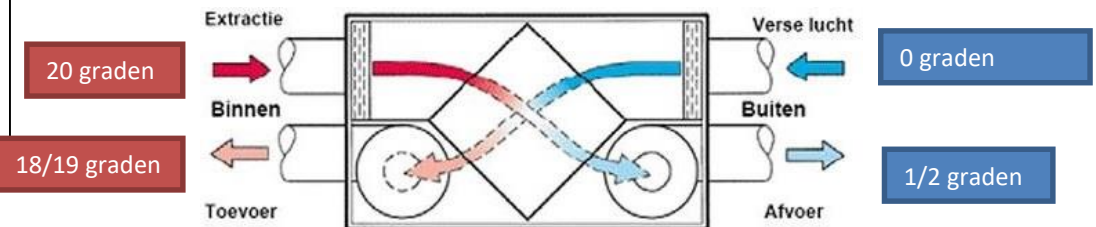
Stap 2. Ventileren

Systeem C: Natuurlijke aanvoer (ventilatioeroosters) en mechanische afvoer (MV box).

Systeem D: Mechanische aan en afvoer naar alle ruimtes in de woning met warmteterugwinning (WTW balansventilatie).

Stap 3. Duurzame energie opwekken

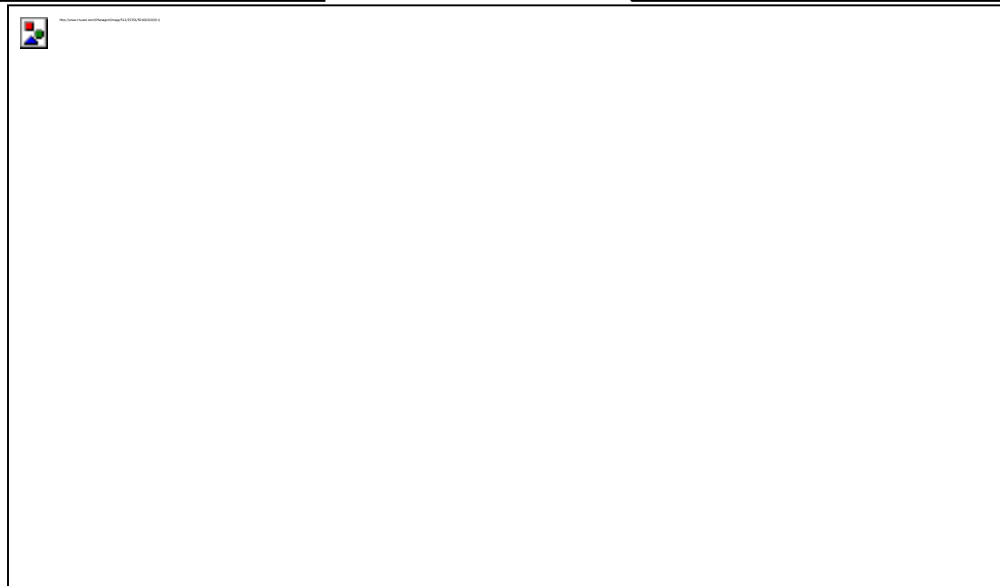
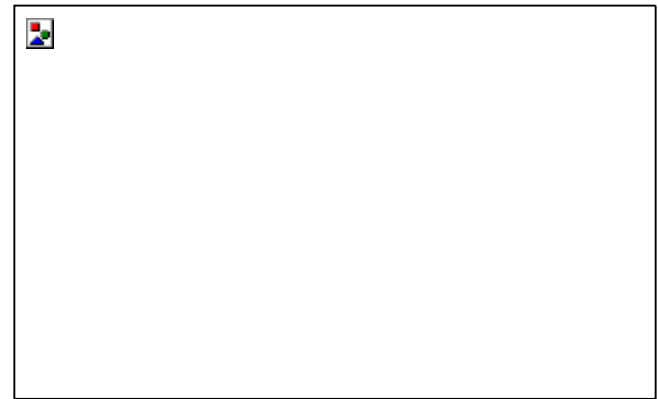
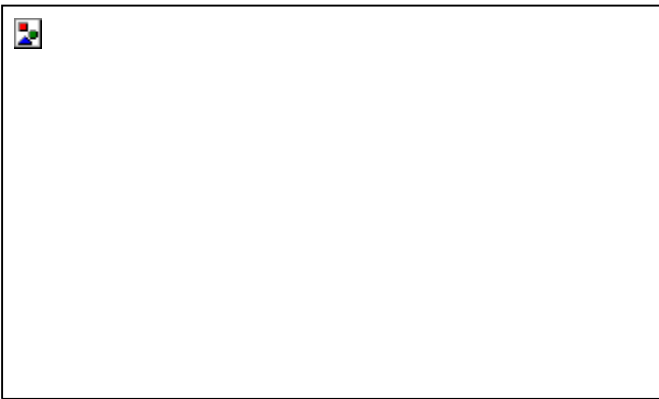
Aandachtspunten:

- Type paneel en vermogen
- Manier van integreren op/in het dak
- Kabeltracé paneel, omvormer, meterkast
- Evt. zonnecollectoren t.b.v. tapwater en verwarming
- Wind veelal niet rendabel!

Energieopbrengst:	$12 * 300 \text{ Wp} = 3.600 \text{ Wp} * 0,9 = 3.240 \text{ kWh} = \text{€}648,-$
Investering	$3.600 * \text{€} 1,50 = \text{€} 5.400,-$
Rendement	$\text{€} 5.400,- / \text{€} 648,- = 8,33 \text{ jaar t.v.t.}$ (excl. btw teruggave van circa € 600,-)

Stap 3. Duurzame energie opwekken

Stap 4. Duurzaam verwarmen

Stap 1. Isolatie

Stap 2. Ventilatie

Stap 3. Zonne-energie

En...

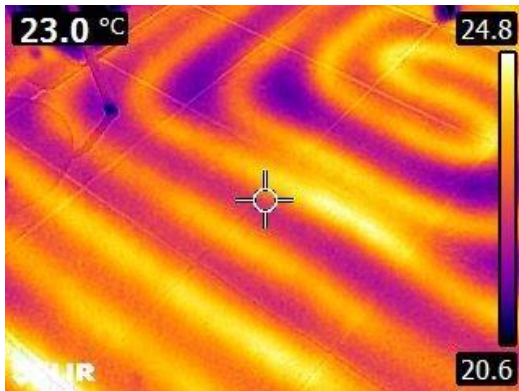
Stap 4: Duurzame warmte...

Stap 4a.

Lage temperatuurverwarming ? : vloerverwarming of LT radiatoren

Stap 4b.

Koken op inductie

Duurzaam verwarmen?

Stap 4: Duurzame warmte...

Duurzame warmte-opwekking als alternatief voor aardgas

Collectief vs individueel?

Warmtenet - all electric – biomassa – waterstof – groen gas -

Matrix van mogelijkheden

Stappenplan aardgasvrij wonen op Waardeiland

Op basis van een pilot duurzaamheidscans 2019.

Woningtype					
Bouwjaar	1995	1980	1980	1976	1994
Type woning	Hoekwoning	Hoekwoning	Tussenwoning	Tussenwoning	Tussenwoning
Type dak	Schuin dak	Schuin en plat dak	Schuin dak	Schuin en plat dak	Schuin en plat dak
Gezinssamenstelling ref. woning	👤 👤	👤 👤	👤 👤	👤 👤	👤 👤
Verbruik kWh (Jaar) ref. woning	6.983 kWh	3.313 kWh	2.820 kWh *	3.070 kWh *	4.343 kWh *
Verbruik gas (Jaar) ref. woning	1.433 m3	2.001 m3	1.634 m3	1.900 m3	2.404 m3

* kWh opbrengst van zonnepanelen niet meegerekend

Stap 1: Isoleren

Bodemisolatie	✗	✗	✗	✗	✗
Vloerisolatie	⊙	⊙	⊙	✓	⊙
Gevelisolatie	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙
Dakisolatie	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙
Beglazing begane grond	⊙	—	✓	✓	⊙
Beglazing verdieping	—	—	—	✓	—
Kozijnen begane grond	⊙	—	—	—	⊙
Kozijnen verdieping	⊙	—	—	—	⊙

Stap 2: Ventileren

Vervangen ventilatiebox	✓	✓	✓	✓	✓
(Decentrale) balansventilatie	—	—	—	—	—

Stap 3: Zonnepanelen

Legenda

Deze maatregel is (zeer) interessant (altijd goed om uit te voeren).

Deze maatregel adviseren wij niet

Deze maatregel wellicht op langere termijn interessant.

Deze maatregel is tijdens de bouw toegepast (op goed niveau).

Deze maatregel is tijdens de bouw toegepast (op redelijk niveau).

Tijdens de bouw redelijk toegepast, advies om te verbeteren.

Regelingen voor u als bewoner

Subsidie energie besparen eigen huis (SEEH) landelijk (RVO)

Treffen van isolerende maatregelen

Eigenaar en bewoner van een bestaande woningen

Minimaal 2 isolerende maatregelen

Vloerisolatie, gevelisolatie, dakisolatie en het vervangen van beglazing

Minimale eisen aan de isolatiewaardes uitgedrukt in Rd waarde

Minimale eisen aan de te isoleren oppervlakte

Vast bedrag per maatregel € xx / m² geïsoleerde oppervlakte

Rekentool beschikbaar via de [volgende link](#)

Aanvullende maatregelen (verbeteren ventilatie, isolerende deuren, waterzijdig inregelen)

Aanvraag na uitvoering van de maatregelen

Aanvragen tot en met 31 december 2020

Online aanvraag via website RVO: [Zie volgende link](#)

Budget op 1 nov. 2019: 80.690.825

Regelingen voor u als bewoner

- **Investeringssubsidie Duurzame Energie** € 500,- t/m + € 2500,-
* warmtepompen, zonneboilers, biomassaketels en kachels
- **BTW teruggave zonnepanelen particulieren** -/- 21% BTW
- **Verlaagd btw tarief arbeid bij isolatiemaatregelen** 9% BTW
- **Duurzaamheidslening Leiden** Max. € 25.000,- 1,6%
- **Energiebespaarlening (landelijk)** Max. € 65.000,- 2,1%

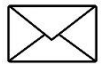
Voor meer informatie en de voorwaarden van de subsidieregelingen neem contact op met Duurzaam Bouwloket door te mailen naar info@duurzaambouwloket.nl of kijk op www.duurzaambouwloket.nl

Einde

Vragen?
Bedankt voor uw komst

www.duurzaambouwloket.nl

info@duurzaambouwloket.nl

www.facebook.com/DuurzaamBouwloket

www.twitter.com/Dubo_Loket